

DE ANIMA ET EJUS ORIGINE

LIBER II.

AD PETRUM PRESBYTERUM.

Petrum admonet Augustinus, ne committat ut libros de animæ origine a Vincentio Victore ad eum scriptos laudando approbasse, aut quæ temere ille scripsit, pro dogmatibus catholicis habere existimetur. Errores Victoris varios, eosque gravissimos notat, et verbis confutat paucis. Petro demum ipsi suadet, ut Victorem ad eos corrigendos adducat.

Domino dilectissimo fratri et compresbytero Petro, Augustinus
episcopus in Domino salutem.

PERVENERUNT ad me duo libri Vincentii Victoris, quos ad sanctitatem tuam scripsit, mittente mihi eos fratre nostro Renato, homine quidem laïco, sed pro sua fide et eorum quos diligit, prudenter religioseque sollicito. Qui-

bus lectis vidi hominem in sermone quidem, non solum usque ad sufficientiam, verum etiam usque ad redundantiam profluentem; sed in rebus, de quibus loqui voluit, nondum sicut oportet instructum: quod si ei fuerit Domino donante collatum, poterit esse utilis pluribus. Habet enim non minimum facultatis, qua possit explicare atque ornare quæ sentit, si prius det operam recta sentire. Valde quippe sunt noxia prava diserta; quia hominibus minus eruditus, eo quod diserta sunt, videntur et vera. Quomodo autem eosdem libros ipse acceperis, nescio: verum tamen si verum est quod audivi, diceris eis recitatis ita exiluisse lætitia, ut caput juvenis illius senex, et laïci presbyter osculatus, didicisse te quod ignorabas, gratias egeris. Ubi quidem non improbo humilitatem tuam, imo vero etiam laudo, quod honorasti doctorem tuum: nec hominem, sed ipsam quæ tibi per illum loqui dignata est veritatem: si tamen potueris demonstrare, quid per illum veritatis acceperis. Vellem itaque rescriptis tuis, quid te docuerit, me doceres. Absit enim ut erubescam a presbytero discere, si a laïco tu non erubuisti, prædicanda et imitanda humilitate, si vera didicisti.

II. Proinde, frater dilectissime, quid ab eo didiceris, nosse cupio, ut si jam id sciebam, gratuler pro te; si autem nesciebam, discam per te. Ita-ne tu ignorabas duo quædam esse, animam et spiritum, secundum id quod Scriptum est: « Absolvisti ab spiritu meo animam » meam¹. » Et utrumque ad naturam hominis pertinere, ut totus homo sit spiritus et anima et corpus. Sed aliquando duo ista simul nomine animæ nuncupari, quale est illud: « Et factus est homo in animam vivam². » Ibi quippe et spiritus intelligitur. Itemque aliquando utrumque nomine spiritus dici, sicuti est: « Et inclinato capite

¹ Job, vii, juxta LXX. — ² Gen. ii, 7.

» tradidit spiritum¹ : » ubi et anima necesse est intelligatur. Et utrumque unius esse substantiæ. Puto quod ista jam sciebas. Si autem nesciebas, non te aliquid quod magno periculo nescitur, didicisse scias. Et si quid hinc subtilius disputandum est, melius cum ipso agitur, cujus jam novimus et eloquium : utrum cum dicitur anima, ita ut simul intelligatur et spiritus, utrumque anima sit, spiritus autem aliquid animæ sit, an, sicut ei visum est a parte totum appelletur hoc nomine : sive etiam utrumque spiritus sit, pars vero ejus sit quæ proprie dicitur anima ; an et hoc a parte totum vocetur, quando ita dicitur spiritus, ut simul intelligatur et anima : sic enim huic placet. Verum ista, ut dixi, et subtiliter disseruntur, et sine ullo vel certe sine magno periculo nesciuntur.

III. Itemque alios esse corporis, alios autem animæ sensus, miror si iste te docuit ; et tu homo id ætatis et honoris, antequam istum audires, unum atque idem putabas esse, quo album nigrumque discernitur, quod nobiscum vident etiam passeris ; et quo justum atque injustum dijudicatur, quod videbat Tobias, etiam carnis luminibus perditis². Hoc si ita est, profecto quando audiebas vel legebas, « Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in » mortem³ : » non nisi carnis oculos cogitabas. Aut si hoc obscurum est, certe quando illud Apostoli relegebas, « Il- » luminatos oculos cordis vestri⁴ : » nos sub fronte et supra buccas cor habere credebas. Absit ut de te hoc sentiam. Neque hoc te igitur iste docuit.

IV. At si forte ante hujus doctrinam, quam modo te invenisse lætaris, animæ naturam Dei putabas esse portionem : hoc plane cum horrendo periculo falsum esse nesciebas. Et si ab isto didicisti, quod anima portio Dei non sit ; age Deo gratias quantas potes, quod non antequam

¹ Joan. xix, 30. — ² Tobie, iv. — ³ Psal. xii, 4. — ⁴ Ephes. i, 18.

hoc didicisti, de corpore existi. Exisses enim magnus hæreticus, et blasphemator horrendus. Nullo modo tamen etiam id de te existimaverim, quod homo catholicus, neque contemptibilis presbyter, animæ naturam portionem Dei sentiebas esse. Unde fateor dilectioni tuæ, timeo ne forte hoc te iste docuerit, quod potius sit contrarium ei fidei quam tenebas.

V. Sicut enim non arbitror te unquam in Catholica animam credidisse Dei esse portionem, vel ullo modo animæ et Dei eandem esse naturam : ita metuo ne forte consenseris huic homini, « quod animam Deus non de nihilo fecerit, sed ita ex ipso sit ut ab ipso emanaverit. » Hoc enim etiam verbum iste posuit inter cætera, quibus in hac quæstione ad immane præcipitium exorbitavit. At vero hoc si te docuit, nolo me doceas : imo etiam volo, ut quod didiceras, ipse dediscas. Parum est enim non credere neque dicere, quod pars Dei sit anima. Neque enim et Filium vel Spiritum sanctum partem Dei esse dicimus : et tamen dicimus Patrem et Filium et Spiritum sanctum unius ejusdemque esse naturæ. Parum est ergo ut non dicamus animam esse partem Dei : sed hoc etiam opus est ut dicamus, non eam et Deum unius ejusdemque esse naturæ. Unde ille recte quidem ait, « genus Dei esse animas, munere, non natura, » ac per hoc non omnium, sed fidelium : sed rursus ad id quod declinaverat devolutus est, et Deum atque animam ejusdem dixit esse naturæ ; non quidem his verbis, sed aperta manifesta que sententia. Cum enim animam ita esse dicit ex Deo, ut eam nec ex alia natura, nec ex nihilo, sed ex semetipso creaverit ; quid persuadere conatur, nisi id quod aliis verbis negat, animam scilicet ejusdem cujus Deus est, esse naturæ ? Omnis quippe natura vel Deus est, qui nullum habet auctorem ; vel ex Deo est, quia ipsum habet auctorem. Sed quæ habet auctorem Deum ex quo est,

aliqua facta non est, aliqua facta est. Porro quæ facta non est, et tamen ex ipso est, aut genita est ab illo, aut procedit ex illo : quæ genita est, Filius est unicus ; quæ procedit, Spiritus sanctus : et hæc Trinitas unius est ejusdemque naturæ. Nam hæc tria unum sunt, et singulum quodque Deus, et simul omnia unus Deus, immutabilis, sempiternus, sine temporis ullo initio sive termino. At vero illa natura quæ facta est, creatura nuncupatur : Creator autem Deus, illa scilicet Trinitas. Creatura ergo ita esse dicitur ex Deo, ut non ex ejus natura facta sit. Ex illo enim propterea dicitur, quia ipsum auctorem habet ut sit : non ita, ut ab illo nata sit, vel processerit ; sed ab illo creata, condita, facta sit, partim ex nulla alia, id est, omnino ex nihilo, sicut cœlum et terra, vel potius universæ mundanæ molis universa cum mundo concreata materia : partim vero ex alia jam creata atque existente natura, sicut vir ex limo, mulier ex viro, ex parentibus homo : creatura tamen omnis ex Deo, sed creante vel ex nihilo vel ex aliquo, non autem gignente vel producente de se ipso.

VI. Si hæc cum catholico loquor, magis commonens quam docens. Neque enim esse tibi arbitror nova, vel audita quidem et antea, non tamen credita : sed, ut existimo, sic legis epistolam meam, ut hic agnoscas etiam fidem tuam, quæ nobis in catholica Ecclesia, Domino donante, communis est. Si ergo hæc, ut dicere cœperam, cum catholico loquor ; unde obsecro credis esse animam, non uniuscujusque nostrum dico, sed primam primo illi homini datam ? Si ex nihilo, et factam tamen insufflatamque a Deo : id credis quod ego. Si autem ex aliqua alia creatura, quæ unde anima fieret, tanquam materies subjacebat artifici Deo, sicut pulvis unde fieret Adam, vel costa ejus unde Eva, vel sicut aquæ unde pisces et volucres, vel sicut terra unde animalia quæque terrestria : non est catholicum,

non est verum. Quod si neque ex nihilo, neque ex alia quacumque creatura, sed ex semetipso Deum, hoc est, ex natura sua fecisse, vel facere animas, quod absit, existimas : hoc quidem ab isto didicisti ; sed non tibi gratulor, neque longe blandior, cum illo a fide catholica exorbitasti. Tolerabilius enim ; quod quidem falsum est, tamen, ut dixi, tolerabilius, ex aliqua alia creatura, quam quidem jam fecerat Deus, quam ex Dei natura animam conditam crederes, ut quod est mutabilis, quod peccat, quod fit impia, quod etiam si impia perduraverit in fine, sine fine damnabitur, non ad Dei naturam cum horrenda blasphemia referretur. Abjice, frater, abjice obsecro istam, non plane fidem, sed execrandæ impietatis errorem, ne homo gravis seductus a juvene, et a laïco presbyter, cum istam catholicam fidem esse arbitraris, de numero fidelium, quod a te avertat Dominus, eximaris. Non enim sic tecum agendum est, ut cum illo ; aut ea venia tuus iste tam horrendus, qua juvenis illius, licet ab illo ad te transierit, error est dignus. Ille ovili catholico sanandus nuper accessit, tu in catholicis pastoribus deputaris. Nolumus ita curetur quæ venit ab errore ad Dominicum gregem, ut prius pestifera contagione disperdat ovis ulcerosa pastorem.

VII. Quod si dicis : Hoc me ille non docuit, nec huic errori ejus ullo modo, quamlibet disertis et ornatissimis sermonibus illectus suavitate consensi : ago ingentes Deo gratias. Sed quæro, unde illi caput exosculatus, ut dicitur, gratias egeris te didicisse, quod usque ad auditam disputationem illius ignorabas : aut si falsum est, hoc te fecisse atque dixisse, hoc ipsum peto nobis intimare digneris, ut inanis rumor tuis litteris refellatur. Si autem verum est, illa humilitate homini egisse te gratias : gaudeo quidem si te illud non docuit, quod superius quam sit detestandum cavendumque monstravi : et non reprehendo quod gratus fueris

tanta humilitate doctori, si aliquid aliud disputante illo, verum atque utile didicisti : sed hoc quid sit inquiri ; an forte animam non spiritum esse, sed corpus? Non quidem magnum doctrinæ Christianæ arbitror esse detrimentum ista nescire : et si de corporum generibus subtiliter disputetur, hoc majore difficultate quam utilitate perdiscitur. Si autem Dominus voluerit, ut ad illum ipsum juvenem scribam, sicut desidero, ibi sciet fortasse dilectio tua, etiam hoc quam non te docuerit : si tamen id te ab illo didicisse lætaris. Sed ne quid forte aliud sit, quod constat esse utile, et ad fidem necessariam pertinere, peto rescribere non graveris.

VIII. Nam illud quod rectissime et valde salubriter credit, judicari animas cum de corporibus exierint, antequam veniant ad illud iudicium, quo eas oportet jam redditis corporibus judicari, atque in ipsa in qua hic vixerunt, carne torqueri, sive gloriari : hoc ita-ne tandem ipse nesciebas? Quis adversus Evangelium tanta obstinatione mentis obscuruit, ut in illo paupere qui post mortem ablatus est in sinum Abrahæ¹, et in illo divite ejus in inferno cruciatus exponitur, ista non audiat, vel audita non credat? Sed numquid te docuit, quomodo anima sine corpore de digito pauperis aquæ stillam desiderare potuit; cum ipse confessus sit, alimenta corporea non nisi propter fulciendas ruinas corruptibilis corporis sui animam quærere? Verba ejus ista sunt : « Numquid quia anima, inquit, aut cibum quærit aut potum, ad ipsam transire credimus pastum? » Et paulo post : « Unde intelligitur, inquit, et probatur, non ad animam pertinere ciborum sustentacula, sed ad corpus; cui etiam præter cibum procuratur simili ratione vestitus, ut illi necessarius videatur pasturæ suggestus, cui competit et ipsos habere vestitus. » Hanc ille senten-

¹ Luc. xvi, 22.

tiam suam satis evidenter expositam, nonnulla etiam similitudine illustrans, adjecit, atque ait : « Quid autem putamus inquilinum quemquam suæ habitationi prospicere? Nonne si eam senserit aut tecto tremere, aut nutare pariete, aut labare fundamine, destinas quærit, strues congerit, quibus imminentem possit ruinam sedulo diligenterque fulcire, ne sub periculo mansionis discrimen videatur pendere mansori? Ita ergo et animam recognosce, inquit, carni suæ desiderare cibum, ex qua ipsum concipit sine dubio desiderium. » Hæc nempe ille juvenis sua sensa verbis luculentissimis et sufficientissimis explicavit, asserens non animæ requiri alimenta, sed corpori; cura quidem illius, sed tanquam habitantis in domo, et moribundæ carnis imminentes ruinas provida refectione fulcientis. Et illud ergo explicet tibi, quid anima illa divitis ruiturum destinare cupiebat, quæ mortale corpus jam utique habebat, et tamen sitiebat, et aquæ stillam de digito pauperis requirebat. Habet ubi se exerceat iste doctor senum : quærat, et inveniat, si potuerit, cui rei anima illa apud inferos humidum alimentum, vel tam exiguum mendicaret, cum ruinoso habitaculo jam careret.

IX. Incorporeum sane Deum esse quod credit, gratulor eum hinc saltem a Tertulliani deliramentis esse discretum¹. Ille quippe sicut animam, ita etiam Deum corporeum esse contendit. A quo iste in hoc dissentiens, mirabiliora persuadere molitur, Deum incorporeum, non de nihilo facere, sed de semetipso flatum exhalare corporeum. O doctrinam cui omnis ætas aures subrigat, quæ homines annosos, quæ denique presbyteros mereatur habere discipulos ! Legat, legat in concione quod scripsit, notos atque ignotos, doctos atque indoctos recitaturus invitet. Seniores cum junioribus convenite, quod nesciebatis discite, quod nun-

¹ Tertull. lib. de Anima. Vide August. Hæres. lxxxvi, et Epist. cxc.

quam audieratis audite. Ecce isto docente, non aliunde quod aliquo modo est, nec ex eo quod omnino non est, Deus flatum creat; sed ex eo quod ipse est, cum sit incorporeus, corpus sufflat. Naturam ergo suam, antequam mutetur in peccati corpore, ipse mutat in corpus. An dicit, quod ex sua natura non mutat aliquid, cum flatum facit. Non ergo eum de se ipso facit: non enim aliud est ipse, aliud natura ejus. Quis hoc insanissimus opinetur? Quod si dicit, ita Deum de sua natura facere flatum, ut ipse integer maneat: non inde quæstio est: sed utrum quod non aliunde, nec de nihilo, sed de illo est, non hoc sit quod ille, id est, ejusdem naturæ et essentiæ. Nam et Filio genito integer manet; sed quia eum genuit de se ipso, non aliud genuit quam id quod ipse est. Excepto enim quod hominem assumpsit, et Verbum caro factum est, aliud est quidem Verbum Dei Filius, sed non est aliud: hoc est, alia persona est, sed non diversa natura. Et unde hoc, nisi quia non creatus ex alio, vel ex nihilo, sed natus ex ipso est; non ut melior quam erat esset, sed omnino ut esset, et quod est ille, unde natus est, esset, hoc est, unius ejusdemque naturæ, æqualis, coæternus, omni modo similis, pariter immutabilis, pariter invisibilis, pariter incorporeus, pariter Deus; hoc omnino quod Pater, nisi quod Filius est ipse, non Pater? Si autem manet quidem ipse integer Deus, nec tamen de nullo, vel de alio, sed de se ipso diversum aliquid in deterius creat, et de incorporeo Deo corpus emanat; absit ut hoc catholicus animus bibat: non enim est fluentum fontis divini, sed figmentum cordis humani.

X. Jam vero quam inepte laboret, animam, quam putat esse corpoream, vindicare a passionibus corporis, disputans de animæ infantia, de paralyticis et oppressis animæ sensibus, de amputatis membris corporis absque animæ

sectione, non tecum, sed cum illo potius agere debeo: illi quippe insudandum est, ut rationem reddat dictorum suorum; ne de opere juvenis velle fatigare videamur gravitatem senis. Quod autem similitudines morum qui reperiuntur in filiis, non ex animæ semine venire disputat: consequens est quidem, ut hoc sentiant quicumque animæ propaginem destruunt; sed nec illi qui hanc astruunt, ibi constituunt pondus assertionis suæ. Vident enim et filios parentum dissimiles moribus: quod ideo fieri putant, quia et ipse unus homo plerumque suis moribus alios mores dissimiles habet, non utique anima altera accepta, sed vita in melius vel in deterius commutata. Ita dicunt, non esse impossibile, ut anima non habeat eos mores, quos habet ille a quo propagata est; quandoquidem ipsa una nunc alios, alias alios habere mores potest. Quare si hoc te credis ab isto didicisse, quod anima non sit ex traduce: utinam id vere didicisses; me tibi docendum libentissime traderem. Sed aliud est discere, aliud videri sibi didicisse. Si ergo te didicisse arbitraris quod adhuc nescis; non plane didicisti, sed temere credidisti quod libenter audisti, et subrepsit tibi falsiloquium per suaviloquium. Quod non ideo dico, quia falsum esse jam certus sim, animas potius insufflari novas, quam de origine parentum trahi; hoc enim adhuc ab eis qui docere id possunt, existimo requirendum: sed quia iste de hac re ita disseruit, ut non solum eam, quæ adhuc discutienda est, non solveret quæstionem; verumetiam talia diceret, quæ falsitatis non habeant dubitationem. Cum enim vellet probare dubia, ausus est dicere sine dubio reprobanda.

XI. An vero tu reprobare dubitabis, quod cum de anima loqueretur: « Non vis, inquit, animam ex carne peccati contrahere valetudinem, ad quam vicissim sanctificationem videas transire per carnem, ut per ipsam re-

paret statum, per quam perdiderat meritum? Aut numquid quia baptismo corpus abluitur, non transit ad animam vel spiritum, quod creditur conferri per baptismum? Merito ergo per carnem, priscam reparat habitudinem, quam visa fuerat paulisper amisisse per carnem, ut per eam incipiat renasci per quam meruerat inquinari.» Vide in his verbis, quantum iste tuus erravit doctor. Dixit, « animam per carnem reparare statum, per quam perdiderat meritum. » Habuit ergo anima aliquem statum et aliquod meritum bonum ante carnem, quod vult eam reparare per carnem, quando caro lavacro regenerationis abluitur. Vixerat itaque alicubi ante carnem in statu et merito bono; quem statum et quod meritum perdidit, cum venisset in carnem. Dixit, « eam per carnem reparare habitudinem priscam, quam visa fuerat paulisper amisisse per carnem. » Habuit ergo ante carnem habitudinem antiquam; hoc est enim « priscam: » et ista qualis esse potuit, nisi beata atque laudabilis habitudo? Quam reparari per sacramentum baptismatis asseverat; cum eam nolit ex illa originem trahere per propaginem, quam constat in paradiso aliquando fuisse felicem. Quomodo igitur alio loco « animam se dicit constanter asserere, non ex traduce, neque ex nihilo, neque per semetipsam, neque ante corpus? » Ecce isto loco vult animas ante corpus alicubi vivere tam beate, ut eadem illis per baptismum beatitudo reddatur. Et tanquam sui rursus oblitus adjungit et dicit: « Ut per eam, » id est, per carnem, incipiat renasci, per quam meruerat inquinari. Superius meritum significaverat bonum perditum fuisse per carnem: nunc autem significat malum meritum, quo factum est ut veniret vel mitteretur in carnem, dicendo, « per quam meruerat inquinari. » Si enim meretur inquinari, non est utique meritum bonum. Dicat, quid peccavit

antequam per carnem inquinaretur, ut per carnem inquinari mereretur. Dicat, si potest, quod nullo modo potest; quia invenire hic quid verum dicat, omnino non potest.

XII. Item aliquanto post ait: « Anima itaque si peccatrix esse meruit, quæ peccatrix esse non potuit, tamen neque in peccato remansit, quia in Christo præfigurata, in peccato esse non debuit, sicut esse non potuit. » Rogo te, frater, putas-ne ista saltem postea legisti et considerasti, et quid in recitante laudaveris, vel unde post recitationem gratias egeris cogitasti? Quid est, obsecro te: « Anima itaque si peccatrix esse meruit, quæ peccatrix esse non potuit? Quid est meruit et non potuit; » cum mereri hoc non potuisset, nisi peccatrix fuisset; non autem fuisset, nisi esse potuisset; ut ante omne malum meritum peccans inde sibi meritum faceret, unde ad alia peccata, deserente Domino, perveniret? An ideo dixit, « quæ peccatrix esse non potuit, » quia nisi in carnem veniret, peccatrix esse non posset? Quid ergo meruit, ut eo mitteretur, ubi peccatrix esse posset, quo nisi venisset, alibi peccatrix esse non posset? Dicat, quid meruit. Si enim meruit esse peccatrix, aliquid jam peccaverat, unde mereretur iterum esse peccatrix. Sed hæc fortassis obscura esse videantur, aut obscura esse jactentur, cum sint apertissima. Neque enim dicere debuit, « quod anima meruerit peccatrix esse per carnem, » cujus nec bonum nec malum meritum reperire poterit ante carnem.

XIII. Sed ad manifestiora veniamus. Cum enim magnis coarctaretur angustiis, quomodo animæ originalis peccati vinculo teneantur obstrictæ, si non ex illa trahunt originem quæ prima peccavit, sed eas puras ab omni contagione et propagatione peccati, peccatrici carni Creator insufflat; ne dicatur illi, quod sic insufflando eas Deus efficit reas: primo de præscientia Dei hanc opinionem munire tentavit,

« quod eis præparaverit redemptionem. » In cuius redemptionis sacramento parvuli baptizantur, ut abluatur originale peccatum, quod de carne traxerunt; quasi facta sua Deus emendet, quod eas insontes fecerat inquinari. Sed posteaquam ventum est, ut de illis loqueretur, quibus tali non subvenitur auxilio, et antequam baptizentur expirant: « In hoc, inquit, loco non me quasi auctorem spondeo, sed aliquid de exemplo conjicio. Habendam dicimus de infantibus istiusmodi rationem, qui prædestinati baptismo, vitæ præsentis, antequam renascantur in Christo, præveniuntur occiduo. Legimus enim, inquit, de talibus scriptum: « Raptus est ne malitia mutaret illius intellectum, aut ne fictio deciperet animam ejus. Propter hoc properavit de medio iniquitatis illum educere; placita enim Deo erat anima ejus: et consummatus in brevi, replevit tempora longa¹. » Quis istum dedignetur habere doctorem? Ergo - ne parvuli, quos plerumque volunt homines baptizari, et dum curritur, ante moriuntur, si retardarentur in ista paululum vita, ut baptizati continuo morerentur, malitia mutaret intellectum illorum, et fictio deciperet animam eorum; et ne hoc eis contingeret, subventum illis est, ut ante raperentur quam baptizarentur? In ipso ergo baptismo mutarentur in pejus, et fictione deciperentur, si post baptisma raperentur. O admiranda atque sectanda doctrina! Sed hoc de vestra prudentia, qui adfuistis, cum recitaret, iste præsumpsit, et de tua maxime ad quem scripsit, et cui recitatos libros tradidit, ut credituros vos esse confideret, de non baptizatis infantibus esse scriptum, quod de omnium sanctorum immaturis ætatibus scriptum est, cum quibus male actum stulti arbitrantur, si de hac vita celeriter rapti fuerint, nec ad annos quos homines pro magno divino munere sibi expop-

¹ Sap. iv, 11.

tant, pervenire potuerint. Quale est autem dicere: « Infantes prædestinatos baptismo, vitæ præsentis, antequam renascantur in Christo, occiduo præveniri; » velut aliqua vis fortunæ, sive fati, sive cujuslibet rei, non permittat Deum quod prædestinavit implere? Et quomodo ipse illos rapit, quia placuerunt illi? An eos et ipse prædestinat baptizari, et ipse quod prædestinavit, non sinit fieri?

XIV. Sed attende quid adhuc audeat, cui displicet in tanta hujus profunditate quæstionis cautior quam scientior nostra cunctatio. « Ausim dicere, inquit, istos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, non tamen ut cœleste inducantur in regnum: sicuti latroni confesso quidem, sed non baptizato, Dominus non cœlorum regnum tribuit¹, sed paradisum; cum utique jam maneret, « Qui non renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum². » Præcipue quia multas esse mansiones apud Patrem suum Dominus profitetur, in quibus designantur merita multa et diversa mansorum³: ut hic non baptizatus perducatur ad veniam, baptizatus ad palmam, quæ est parata per gratiam. » Cernis hominem, paradisum atque mansiones quæ sunt apud Patrem, a regno separare cœlorum, ut etiam non baptizatis abundant loca sempiternæ felicitatis. Nec videt, cum ista dicit, ita se nolle baptizati cujuscumque parvuli mansionem a cœlorum regno separare, ut ipsam Dei Patris domum, vel aliquas partes ejus inde separare non timeat. Neque enim Dominus Jesus in universitate creaturæ, vel in qualibet universitatis parte; sed in domo Patris mei, dixit, mansiones multæ sunt. Quomodo ergo erit in Dei Patris domo non baptizatus, cum Deum patrem habere non possit nisi renatus? Non sit ingratus Deo, qui eum dignatus est a Donatistarum vel Rogatistarum divisione

¹ Luc. xxiii, 43. — ² Joan. iii, 5. — ³ Id. xiv, 2.

liberare, ut ipsam domum Dei Patris quærat dividere, et aliquam ejus partem extra regnum cœlorum ponere, ubi non baptizati valeant habitare. Et quo pacto ipse regnum cœlorum se intraturum esse præsumit, de quo regno in quanta vult parte domum ipsius regis excludit. Sed de latrone illo, qui juxta Dominum crucifixus speravit in Dominum etiam crucifixum, et de fratre sanctæ Perpetuæ Dinocrate argumentatur, quod etiam non baptizatis dari possit indulgentia peccatorum et sedes aliqua beatorum: quasi quisquam, cui non credere nefas esset, huic indicaverit, quod non fuerint baptizati. De quibus tamen in eo libro, quem scripsi ad fratrem nostrum Renatum, plenius quid mihi videretur exposui: quod tua dilectio poterit nosse, si non spreveris legere; nam ille petenti non poterit denegare.

XV. Æstuat tamen iste, atque horrendis suffocatur angustiis. Attentius enim fortasse quam tu quid mali dicat attendit, præter Christi scilicet baptismum solvi in parvulis originale peccatum. Denique ut aliquatenus in hac causa vel sero ad Ecclesiæ sacramenta confugiat, « Pro his sane, inquit, oblationes assiduas et offerenda jugiter sanctorum censeo sacrificia sacerdotum. » Habeto istum, si placet, etiam censorem, si parum fuerat habere doctorem, ut sacrificium corporis Christi etiam pro his offeras, qui Christo non sunt incorporati. Rem quippe tam novam, atque a disciplina ecclesiastica et a regula veritatis alienam, cum libris suis auderet inserere, non ait, puto; non ait, existimo; non ait, arbitror; non ait saltem, suggero, vel dico; sed, censeo: ut scilicet si offenderemur novitate seu perversitate sententiæ, terreremur auctoritate censuræ. Videris tu, frater, quomodo sustinere possis istum docentem: Catholici tamen qui sanum sapiunt sacerdotes, quibus et te oportet adjungi, absit ut

acquiescant istum audire censentem, quem potius optant resipiscentem ac dolentem, et quod ista senserit, imo vero etiam scripserit, correctione saluberrima poenitentem. « Sed hoc, inquit, exemplo Machabæorum in prælio cadentium astruo faciendum¹, qui cum furtim de interdictis offerrent, atque in ipso certamine cecidissent, a sacerdotibus, ait, invenimus hoc initum consilium fuisse, ut quorum animas ex vetito reatus obstrinxerat, sacrificiorum oblatio repararet. » Ita istud dicit, quasi pro incircumcisis illa oblata legerit sacrificia, sicut hæc nostra pro non baptizatis censuit offerenda. Circumcisio quippe fuit illius temporis sacramentum, quod præfigurabat nostri temporis baptismum.

XVI. Verumtamen iste in sui comparatione qualis posterius apparuit, tolerabilius adhuc errat. Nam velut poenituerit eum; (non quod debuit poenitere, id est, quod ausus fuerit asserere non baptizatis relaxari originale peccatum, atque indulgentiam dari omnium peccatorum, et in paradysum, hoc est, locum tantæ felicitatis mittantur, et beatas mansiones in domo Patris habere mereantur,) sed illud eum potius poenituerit, quod eis minoris beatitudinis extra regnum cœlorum concesserit sedes; adjunxit, atque ait; « Aut si forte quispiam reluctetur, latronis animæ vel Dinocratis interim temporarie collatum paradysum; nam superesse illis adhuc in resurrectione præmium regni cœlorum: quanquam sententia illi principalis obsistat, « Quia qui non renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, » non intrabit in regum cœlorum: » tamen teneat etiam meum in regnum cœlorum: tamen teneat etiam meum in hac parte non invidentis assensum, modo misericordiæ præscientiæque divinæ et effectum amplificet et affectum. » Hæc verba in secundo ejus libro lecta descripsi.

¹ 2 Mach. xii, 43.